

МЕТОДИКА РОЗВИТКУ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ КВАЛІФІКОВАНИХ РОБІТНИКІВ У ПРОЦЕСІ КУРСОВОЇ ПІДГОТОВКИ В НАВЧАЛЬНИХ ЦЕНТРАХ ПІДПРИЄМСТВ СФЕРИ ПОСЛУГ

Реферат. Стаття присвячена обґрунтуванню методики розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників у процесі курсової підготовки в навчальних центрах підприємств сфери послуг.

У процесі дослідження було зроблено висновок, що для того, щоб зміст освітніх компонентів процесу підвищення кваліфікації кваліфікованих робітників сфери послуг став джерелом розвитку професійної компетентності даних фахівців, слід педагогічно грамотно побудувати систему методів, форм, технологій навчання, щоб ця система перманентно виводила слухачів на вищі, творчі рівні володіння знаннями, уміннями. Акцентовано увагу на аспектах пропонованої методики розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників у процесі курсової підготовки в навчальних центрах підприємств сфери послуг, що застосовується для перманентного набування працівниками здатностей здійснення професійної діяльності від репродуктивно-виконавчих до інноваційно-творчих дій засобами як узвичаєних, усталених у педагогічній практиці методик, так і інноваційними педагогічними технологіями, вибір яких оптимізується цілями і завданнями навчання на певному етапі, зокрема: технологія навчального проєктування; тренінгові технології; проблемне навчання; імітаційно-ігрове навчання; портфоліо; кейс-технології; ІТ-технології; технологія дистанційного та змішаного навчання; інтерактивні технології навчання; форми Інтернет-самоосвіти тощо.

Зазначено, що експериментальна методика має забезпечувати обґрунтовані педагогічні умови та цілісно розвивати визначені складники професійної компетентності кваліфікованих робітників – ціннісно-мотиваційний, інноваційно-когнітивний, технологічно-діяльнісний, комунікативний та особистісно-рефлексивний компоненти. Виявлено методи і методики, найбільш ефективні для розвитку професійної компетентності фахівців індустрії краси.

Ключові слова: *професійна компетентність; кваліфікований робітник; сфера послуг; безперервна професійна освіта; методика; система методів, форм, технологій навчання.*

Актуальність проблеми. Розвиток сфери послуг має безпосередній вплив на рівень економіки в цілому. Однією з умов успішного зростання економіки держави є безперервність розвитку її трудового потенціалу. Як і кожна галузь, сфера послуг потребує забезпеченості висококваліфікованими кадрами.

Т. Скорик, досліджуючи питання освіти впродовж життя в контексті євроінтеграційних процесів, стверджує, що «необхідність адаптації до процесів глобалізації та інформатизації вимагає від особистості постійного оновлення знань, а вимоги сучасного ринку праці – удосконалення набутих компетентностей», зазначаючи, що людина все частіше «не може ефективно інтегрувати знання, отримані у процесі формального навчання, так як обсяг сучасної інформації настільки великий, що ці знання носять фрагментарний характер, не набуваючи особистісної значущості» [15, с. 232].

Як відомо, знання, отримані випускниками закладів освіти, зокрема у ЗП(ПТ)О, повинні оновлюватися та примножуватися. Це пов'язано передусім з інноваціями, глобальними процесами цифровізації та ін. Саме тому важливого значення набуває не лише процес формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг, а й розвиток їхньої компетентності в процесі професійної діяльності.

Отже, проблема системного розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників індустрії краси нині набуває особливої актуальності. Її розв'язання безпосередньо залежить від змісту та організації процесу курсової підготовки в навчальних центрах підприємств сфери послуг, оскільки саме під час опанування програмами підвищення кваліфікації розвиваються професійні якості, інтелектуальні здібності, здатності творчого здійснення професійної діяльності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Загалом, якщо говорити про наукові дослідження з проблеми підготовки кваліфікованих робітників для сфери послуг, коло досліджень за даною тематикою є досить широким. У наукових працях зарубіжних та вітчизняних вчених розглядаються питання формування професійної компетентності майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг, організації освітнього процесу у ЗП(ПТ)О сфери послуг, розробки та використання науково-методичного забезпечення професійної підготовки майбутніх кваліфікованих робітників сфери послуг, підготовки майстрів виробничого навчання та педагогів професійного навчання та ін.

Зокрема дослідженню питань розвитку професійної компетентності присвятили наукові праці І. Болотнікова, Т. Герлянд, О. Грішнова, О. Дороніна, М. Дороніна, Г. Дмитренко, Т. Костишина, А. Колот, А. Кононенко, Е. Лібанова, Г. Лопушняк, Л. Лутай, П. Лузан, М. Макарова, С. Масліч, І. Петрова, М. Семикіна, Л. Степанова, В. Радкевич, С. Тютюнникова, В. Щербак та інші. Серед праць зарубіжних вчених, присвячених вказаній проблематиці, варто виділити наукові розробки Д. МакКлелланда, Дж. Равена, Л. Спенсера, К. Спруде, Дж. Ходкінсона та ін.

Проте більшість наукових праць пов'язані з дослідженнями за певним напрямом професійної підготовки (туризм, громадське харчування, автотранспортна галузь, швейне виробництво тощо). Кількість наукових напрацювань, які стосуються в цілому питань підготовки фахівців сфери послуг й розвитку їхньої професійної компетентності, достатньо обмежена, що вказує на доцільність нашого дослідження.

Мета статті обґрунтувати методику розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників у процесі курсової підготовки в навчальних центрах підприємств сфери послуг.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасний ринок праці потребує від кваліфікованих робітників не лише міцних знань, умінь та навичок, а й безперервного розвитку професійної компетентності. В Законі України «Про освіту» зазначається, що навчання впродовж життя є однією з ключових компетентностей, необхідних людині для її самореалізації, а освіта дорослих – складовою освіти впродовж життя, яка «спрямована на реалізацію права кожної повнолітньої особи на безперервне навчання з урахуванням її особистісних потреб, пріоритетів суспільного розвитку та потреб економіки» [7]. Документом визначено основні складники освіти дорослих, а саме: післядипломна освіта; професійне навчання працівників; курси перепідготовки та/або підвищення кваліфікації; безперервний професійний розвиток; будь-які інші складники, що передбачені законодавством, запропоновані суб'єктом освітньої діяльності або самостійно визначені особою.

Безперервна освіта як система передбачає наявність взаємопов'язаних взаємозумовлених послідовних етапів, варіативних форм, різноманітних засобів та способів професійної підготовки кваліфікованого робітника сфери послуг, удосконалення його професійної майстерності, розвитку професійно-особистісних якостей та здібностей протягом усього життя.

Розрізняють три основні форми безперервної освіти: формальну, неформальну та інформальну.

Формальна освіта реалізується у державних та недержавних освітніх установах, його результати – спеціальності, кваліфікації тощо – легалізовані документами цих установ (наприклад, диплом про закінчення навчального закладу професійної освіти; свідоцтво, посвідчення чи сертифікат, що підтверджує професійну кваліфікацію та визнаний на ринку праці).

Неформальна освіта також може здійснюватися освітніми установами різного типу та рівня освіти. Наприклад, додаткова професійна освіта дорослих у відповідних закладах додаткової освіти. Неформальна освіта зазвичай не пов'язана з отриманням кваліфікації, хоча може бути пов'язана з отриманням документа – посвідчення підвищення кваліфікації, сертифікату тощо. Область знання, зміст, форма навчання, обсяг неформальної освіти, як правило, визначається самою людиною.

Інформальна освіта реалізується з допомогою самоосвіти людини. Як правило, інформаційна освіта не веде до отримання документа. Цей вид безперервної освіти здійснюється виключно на добровільній основі.

Вирізняють варіанти удосконалення професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг, просування фахівця по «горизонталі» неперервної професійної освіти (рис. 1):

- формальної освіти – підготовка та перепідготовка у державних та недержавних освітніх організаціях додаткової професійної освіти, центрах підвищення кваліфікації;

- неформальної освіти – підвищення кваліфікації засобами корпоративного навчання;

- інформальної освіти – індивідуальна самоосвітня діяльність фахівця сфери послуг, спрямована на підвищення рівня теоретичної та практичної готовності до професійної діяльності у державних та недержавних освітніх організаціях, у громадських організаціях, в освітньому просторі Інтернет.

Рис. 1. Варіанти удосконалення професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг в контексті неперервної професійної освіти

Діяльність щодо розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг у додатковій професійній освіті здійснюється на основі мережевої організації взаємодії, інтеграції та розподілу ресурсів (науково-методичних, кадрових, організаційних, матеріально-технічних) установ та організацій-учасників. Реалізація відбувається у формах: очна – традиційна організація заходів, що передбачає безпосередній контакт учасників; очно-заочна – передбачає поєднання безпосередньої та дистанційної взаємодії учасників з використанням інформаційно-комунікаційних технологій; дистанційна – організовується з урахуванням застосування інформаційно-комунікаційних технологій з допомогою платформ програм учасників –

установ, організацій та окремих осіб. Останній формат стає дедалі популярнішим серед фахівців індустрії краси.

Розв'язання завдань щодо підготовки/перепідготовки кваліфікованих робітників сфери послуг у додатковій професійній освіті, які відповідають вимогам роботодавців та сучасним викликам, безпосередньо залежить від змісту методики розвитку професійної компетентності. Пріоритетними напрямками в ході розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг є вимоги до особи фахівця та вибір освітніх технологій для забезпечення розвитку даного феномену [8; 9]. Процес розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг у додатковій професійній освіті є складним процесом, тому його реалізація відбувається протягом трьох етапів: мотиваційно-організаційного, когнітивно-технологічного та рефлексивно-узагальнювального, на протязі яких послідовно здійснюється реалізація розробленої експериментальної методики.

При проектуванні авторської методики розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг було враховано, що якість професійної підготовки кваліфікованих робітників, «їхній успішний прояв у трудовій практиці прямо пропорційно залежать від рівня сформованості особистісних позицій до результатів власної життєвої та професійної діяльності» [12, с. 215].

Методика поетапного розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг передбачає на основі діагностики і оцінювання наявних рівнів розвиненості професійної компетентності слухачів курсів підвищення кваліфікації поступове застосування технологій розвитку даної властивості особистості. Кожний етап пропонованої методики корелює з рівнями розвиненості професійної компетентності досліджуваної категорії кваліфікованих робітників. На перших етапах – це узвичаєні технології на відтворення зразків розумової чи практичної дії, а далі, після опанування базисними рівнями розвиненості професійної компетентності засобами і

інструментами відповідних технологій поступово активність слухачів переводиться на наступні, вищі рівні професіоналізму.

Особистісно-орієнтований підхід в даному випадку передбачає узгодження поетапної методики, технологій з рівнями інтелектуального розвитку особистості та забезпечує системно, поступово виводити особу на вищий рівень володіння знаннями, уміннями та здатностями.

Тобто, пропонована методика розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників у процесі курсової підготовки в навчальних центрах підприємств сфери послуг застосовується для перманентного набування працівниками здатностей здійснення професійної діяльності від репродуктивно-виконавчих до інноваційно-творчих дій засобами як узвичаєних, усталених у педагогічній практиці методик, так і інноваційними педагогічними технологіями, вибір яких оптимізується цілями і завданнями навчання на певному етапі, зокрема: технологія навчального проєктування; тренінгові технології; проблемне навчання; імітаційно-ігрове навчання; портфоліо; кейс-технології; ІТ-технології; технологія дистанційного та змішаного навчання; інтерактивні технології навчання; форми Інтернет-самоосвіти тощо.

Варто наголосити, що розроблена методика має забезпечувати обґрунтовані педагогічні умови розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг (*підвищення рівня мотивації до безперервного професійного вдосконалення; розвиток фахових знань і вмінь у Школі Beauty майстерності; застосування інноваційних технологій навчання; участь у заходах фахового спрямування*) та цілісно розвивати визначені компоненти досліджуваної інтегральної властивості особистості – *мотиваційно-ціннісний, інноваційно-когнітивний, технологічно-діяльнісний, комунікативний та особистісно-рефлексивний* (рис. 2).

Як це видно з рис. 2, педагогічні умови розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг забезпечуються комплексом технологій: навчального проєктування; тренінгові технології; проблемне навчання; імітаційно-ігрове навчання; портфоліо; кейс-технології;

технологія самоосвітньої діяльності; ІТ-технології; технологія дистанційного та змішаного навчання; інформаційно-комунікаційні технології навчання (ІКТН); інтерактивні технології навчання тощо.

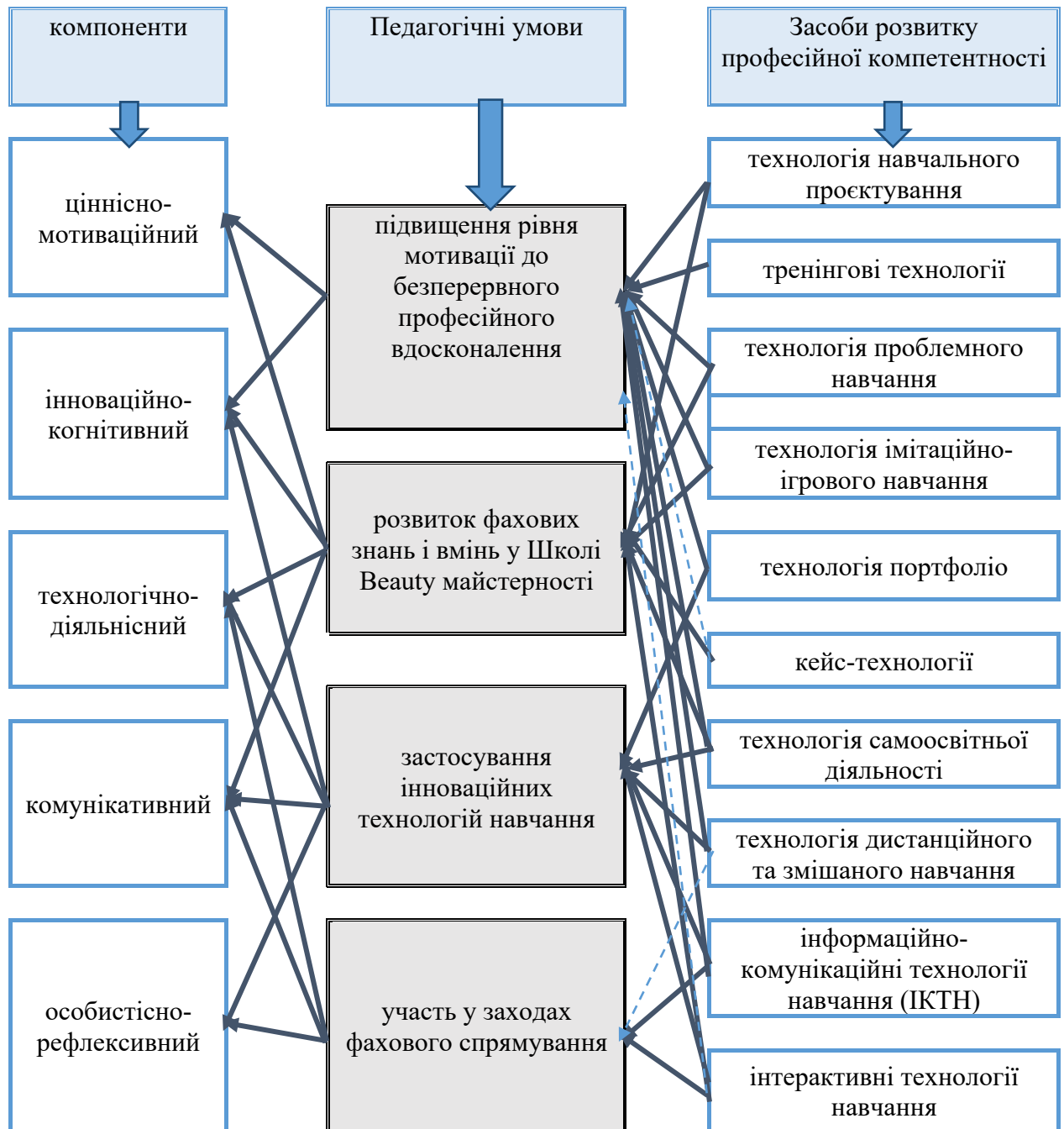

Рис. 2. Схема забезпечення педагогічних умов відповідними методиками і технологіями розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг (розроблено автором)

Примітка:

—————
- - - - -

— пріоритетні зв'язки;
— другорядні зв'язки

При цьому застосовується комплекс методів, форм (інформаційно-рецептивні: розповідь, лекція, пояснення, демонстрування відео презентацій, кіно-, відео фільмів; імітаційно-ігровий метод; частково-пошуковий метод; проблемне викладання навчального матеріалу; дослідницький метод тощо) та засобів (проблемно-розвивальні вправи; Школа Beauty-майстерності; індивідуальні навчально-творчі завдання; майстер-класи; конкурси професійної майстерності; експериментування; зустрічі з відомими професіоналами тощо). Зупинимося на цих аспектах докладніше.

Як демонструє рис. 2, педагогічна умова «Підвищення рівня мотивації до безперервного професійного вдосконалення» забезпечується, передусім, технологіями проблемного навчання, технологією імітаційно-ігрового навчання, інтерактивними педагогічними технологіями, інформаційно-комунікаційними технологіями навчання (ІКТН). Безсумнівно, на розвиток мотивації фахівців індустрії краси впливає і самоосвітня діяльність кваліфікованих робітників щодо ознайомлення з інноваційними, передовими технологіями надання сучасних послуг (перукаря, манікюрника, косметолога тощо), зокрема європейського рівня та ін..

На розвиток потреби до безперервного професійного вдосконалення меншою мірою, у порівнянні з перерахованими факторами, впливають ІТ-технології, ця позиція відзначена на схемі другорядним зв'язком. Отже, схема забезпечення педагогічних умов відображає пріоритетність педагогічних технологій. За логікою даного педагогічного дослідження далі акцентуємо увагу на можливостях даних педагогічних технологій для розвитку компонентів професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг у контексті неперервної професійної освіти.

Розглянемо процес удосконалення професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг за видами (формальної, неформальної та інформаційної) неперервної професійної освіти на післядипломному етапі розвитку даного феномену.

Формальна неперервна освіта фахівців сфери послуг. Зміст програм підвищення кваліфікації та перепідготовки кваліфікованих робітників сфери послуг відображає різні аспекти професійних особливостей, своєрідності функціонування закладів індустрії краси та специфіки роботи працівників контактної зони, кваліфікованих фахівців (б'юті-майстрів), конкурентоспроможних на ринку праці. Запроектовані форми розробленої експериментальної методики, на наш погляд, є нетиповими способами, нешаблонними рішеннями розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг у додатковій професійній освіті.

Проблема мотивації до навчання слухачів курсів підвищення кваліфікації фахівців сфери послуг є особливо актуальною в умовах впровадження системи безперервної професійної освіти. Ця система передбачає вибудовування особистої освітньої траєкторії, самостійний вибір форм, змісту та обсягу освітніх елементів, активну участь слухача в освітньому процесі тощо. Відповідальність за підвищення кваліфікації фактично лягає на самого спеціаліста. За подібних обставин зростає роль мотивації працівника до самовдосконалення. Підвищення рівня мотивації кваліфікованих робітників сфери послуг до самовдосконалення, самоосвіти, самонавчання та розвитку професійної компетентності на засадах безперервності освіти забезпечує ефективність навчання на курсах підвищення кваліфікації завдяки стимулюванню у слухачів зацікавленості в навчально-пізнавальній діяльності, розвитку активної позиції щодо удосконалення професійних знань та умінь, формування економічної грамотності і бізнес-умінь.

Мотив – це реальне спонукання, що змушує людину діяти у певній життєвій ситуації, за певних умов. На думку І. Малафіїка, «мотиви характеризують тенденції, спрямованість діяльності людини, її ставлення до тієї чи іншої справи, життєву значущість цієї справи для неї» [6, с. 84].

З огляду на об'єкт нашого дослідження, а саме: розвиток професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг, варто наголосити на важливості використання різноманітних методів та прийомів стимулювання

навчання для забезпечення позитивної мотивації до безперервного професійного удосконалення. Так, зокрема науковець М. Артюшина виокремлює наступні «методи мотивування і стимулювання навчальної діяльності студентів: методи формування пізнавальних інтересів і розвитку позитивного емоціонального ставлення до навчання; методи формування обов'язку і відповідальності в навчанні; методи використання мотиваційного впливу навчальної групи; методи психологічного впливу викладача; методи подолання перешкод у навчанні» [2, с. 28–30].

Засобами розвитку ціннісно-мотиваційного компоненту професійної компетентності в рамках розробленої методики є інтегрування в програму курсів підвищення кваліфікації специфічних завдань, кейсів, вправ з метою розвитку необхідних для виконання функціональних обов'язків цінностей; тренінг-курс «Формування мотивації кваліфікованих робітників сфери послуг до безперервного удосконалення».

На основі аналізу наукових праць [2; 3; 6], результатів власного науково-методичного пошуку до основних методів підвищення рівня мотивації слухачів курсів підвищення кваліфікації фахівців сфери послуг до безперервного професійного вдосконалення відносимо: метод пояснення значимості неперервного професійного розвитку; метод залучення до формування змісту, форм і методів навчання; метод апелювання до професійного та життєвого досвіду здобувачів освіти; метод заохочення до активності та самостійності в навчанні; метод мотивації успіхом; метод закріплення позитивного результату; метод взаємного впливу і допомоги; метод організації змагань.

Дані презентовані методи є елементами технологій методики цілеспрямованого розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг у додатковій професійній освіті: тренінгових, проблемного навчання, імітаційно-ігрового навчання, ІТ-технологій, інформаційно-комунікаційних технологій, інтерактивних технологій.

Робота зі слухачами курсів підвищення кваліфікації нерідко починається з того, що їм пропонується провести само-проблематизацію та сформулювати

для себе ті питання, які виникли в них у професійній практиці. Узагальнивши та проаналізувавши ці питання, викладач курсів може скоригувати попередню складену програму навчання, зосередившись на тих проблемах, які найбільше турбують аудиторію.

Істотно підвищує мотивацію до безперервного професійного вдосконалення залучення слухачів до рефлексії своєї діяльності. Одне із завдань курсів полягає в тому, щоб навчити кваліфікованих робітників рефлексії. Системно-діяльнісний підхід до рефлексії найчастіше спирається на самооцінку особистістю самої себе, своїх можливостей, якостей та місця серед інших людей як уявлення людини про важливість своєї особистості. Для людини із завищеною самооцінкою будь-який результат власної діяльності, як правило, буде оцінений нею самою високо і, навпаки, із заниженою самооцінкою – низько.

Застосування інноваційних технологій є основою програми розвитку компонентів професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг в межах розробленої методики, заснованої на принципах андрагогіки та акмеології. У навчанні слухачів на курсах підвищення кваліфікації було використано такі принципи андрагогіки: принцип індивідуального підходу до навчання з урахуванням особистісних характеристик слухача; принцип пріоритетності самостійного навчання; принцип системності навчання; принцип розвитку здобувача освіти; принцип коригування особистісних установок, застарілого професійного досвіду, що перешкоджають навчанню; принцип контекстності навчання. В основі планування та проведення занять на курсах підвищення кваліфікації фахівців сфери послуг у навчальних центрах розташовується перевага самонавчання, обмін досвідом між слухачами як важлива складова нових знань, самомотивація та розвиток особистості.

Нерозривно пов'язана з андрагогікою акмеологія безперервної освіти. Для процесу особистісно-професійного розвитку, з погляду акмеології, характерна як тенденція впливу особливостей особистості на професійну діяльність, її якість та результативність, так і тенденція формування особистості під впливом

професійної діяльності [14]. Застосовуючи положення акмеології у професійному навчанні слухачів курсів підвищення кваліфікації фахівців сфери послуг, ми вважаємо, що до суб'єктивних умов, що сприяють досягненню слухачів успішних результатів у навчанні, відноситься прийняття ними необхідності професійного самовизначення як особистісно значущої проблеми, опора на позитивний досвід професійної діяльності, розвиток позитивної мотивації.

У системі додаткової професійної освіти у процесі самоосвіти та самонавчання важливе значення має дистанційна форма навчання, яка широко застосовується в навчальних центрах для підготовки та підвищення кваліфікації фахівців сфери послуг: косметиків, манікюрників, перукарів. У системі дистанційного навчання найпоширеніші такі форми занять: лекційне заняття із самостійним опануванням навчального матеріалу; семінарське заняття з обов'язковим тренінгом; групові заняття в онлайн-режимі; самостійна робота слухачів; навчальна консультація, поточний контроль успішності. Серед засобів, що застосовуються у дистанційному навчанні, найбільш ефективними є: електронні книги, відеоматеріали з технологій віробничих робіт, відеоуроки з навчальних дисциплін, онлайн-консультації фахівців, які демонструють обслуговування клієнтів в кабінетах косметології, манікюрної справи та перукарських залах.

Широке застосування у підготовці кваліфікованих робітників сфери послуг технології дистанційного навчання спільно з тренінгами забезпечує якісне оволодіння ними необхідними для діяльності професійними і ключовими компетентностями [1]. Популярність технології дистанційного навчання серед фахівців сфери послуг зумовлена такими перевагами: швидка зміна програми згідно з галузевими інноваціями, що дозволяє слухачам отримувати актуальні знання; зміна контенту на веб сторінках, в електронних посібниках, на сторінках соцмереж; слухачі обирають індивідуальну траєкторію навчання (строк – темп навчання) і мають змогу пройти тренінг за власним персоналізованим графіком (навчальний курс може тривати від двох тижнів до

одного року); якість та ефективність оволодіння навчальним матеріалом забезпечується у процесі проведення майстер-класів та демонстрації інноваційних виробничих технологій; слухачі мають можливість паралельно з основною професійною діяльністю оволодівати галузевими інноваціями, формувати вміння та навички застосування новітніх технологій у щоденній професійній діяльності та самостійно вибудовувати кар'єрну траєкторію. Дистанційне навчання без відриву від місця роботи забезпечує швидке оволодіння кваліфікованим робітником новітніми технологіями виробничого процесу на інноваційному та динамічному ринку індустрії краси, що дозволяє фахівцю бути гнучким та ефективно замінювати застарілі знання і вміння на сучасні та трендові і, в результаті, залишатись затребуваним та конкурентоздатним на ринку праці.

Навчання в Школі Beauty-майстерності, метою діяльності якої є підвищення рівня мотивації кваліфікованих робітників сфери послуг до саморозвитку, самоосвіти та самонавчання; розширення творчого потенціалу шляхом отримання досвіду творчої діяльності; практична допомога в освоєнні інноваційних виробничих технологій, формуванні бізнес-знань, передбачено експериментальною методикою як основний засіб розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг.

Завдання Школи Beauty-майстерності полягає у створенні сприятливих умов для професійного розвитку кваліфікованих робітників сфери послуг, поглиблення їх фахових знань, удосконалення умінь і навичок професійної діяльності. У межах діяльності Школи передбачена реалізація тренінгів, бізнес-курсів, факультативних курсів, проведення майстер-класів з освоєння інноваційних виробничих технологій засобами дистанційного та змішаного навчання. Тематика та зміст заходів відповідають вимогам сьогодення, є відповіддю на суспільні й економічні процеси, що відбуваються в країні. Реалізація зазначених заходів сприяє розвитку фахових знань і умінь працівників індустрії краси.

Однією із основних форм проведення занять у центрах підвищення кваліфікації фахівців сфери послуг є *тренінги*. В даний час перехід до активних методів роботи з аудиторією не тільки необхідний, але і вимагає системного підходу до його реалізації, тренінги в діяльності викладача курсів підвищення кваліфікації це – інструмент системної роботи за програмою курсів з прогнозованими цілями, завданнями застосування та результатом.

Будь-яке тренінгове заняття – це усвідомлення цілей, мотивів, змісту спілкування, особистісної чи професійної позиції професіонала. Специфічними характеристиками тренінгових занять як форми навчання є: наявність постійної групи учасників; спрямованість на набуття певних знань, практичних умінь та особистісних якостей; об'єктивізація почуттів та емоцій учасників тренінгу, рефлексія; поглиблення здатності до створення атмосфери розкнутості, вільного та психологічно безпечного спілкування учасників. Тренінг будується на принципах активності; творчої позиції (особистісної зміни та розвитку); усвідомлення поведінки; партнерського спілкування; спеціальної підготовленості тренера.

Технологія змішаної форми дистанційного навчання полягає в тому, що дистанційне навчання в поєднанні з тренінгами доповнюється вебінарами та забезпечує набуття практичних навичок здобувачами освіти на спеціально обладнаній базі навчального центру.

Для ефективного забезпечення педагогічних умов розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг важлива роль належить технології проблемного навчання. Навчання побудовано на основі розв'язання певної проблеми, яка міститься в протиріччях, повідомленої викладачем інформації чи формулюється самим викладачем у формі проблемних завдань. При цьому слухачі володіють достатньою кількістю знань для її розв'язання.

Алгоритм застосування технології проблемного навчання складається з чотирьох етапів: 1 етап – постановка проблемної ситуації; 2 етап – аналіз і усвідомлення слухачами проблеми; 3 етап – розмірковування слухачів над

проблемою та висунення різних гіпотез з подальшим обговоренням; 4 етап – верифікація гіпотез, умовивід та узагальнений висновок щодо розв’язання проблеми.

Під час підготовки фахівців сфери послуг у практичних центрах підвищення кваліфікації у контексті технології проблемного навчання використовуються такі прийоми: проблемне питання і проблемна задача, які можна застосовувати на різних етапах заняття. Перевагами даної технології для розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг в процесі підвищення кваліфікації можна назвати наступні: формування комунікативних умінь(ведення дискусії, висловлювання власної думки, вміння слухати та переконувати); формування професійно важливих якостей особистості: креативності, активності, самостійності; розвиток критичного мислення.

Ще однією інноваційною технологією навчання, що використовується в процесі розвитку професійної компетентності, є *технологія інтерактивного навчання*, суть якої полягає у спілкуванні та взаємодії усіх учасників освітнього процесу. Як було зазначено вище, застосування інтерактивних методів навчання передбачає роботу у малих групах (командах) на основі співробітництва, кооперації, взаємної довіри та підтримки, забезпечуючи розвиток професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг у додатковій професійній освіті. При цьому результат діяльності залежить від роботи кожного члена групи (команди) за постійної взаємодії з іншими членами групи.

У межах даного дослідження цікавим є досвід застосування технології ситуативного моделювання. Навчання за даною технологією побудовано на основі гри, яка відтворює реальні виробничі ситуації та явища. Слухачі включаються в гру та володіють знаннями, уміннями та навичками для успішної імітації. Наприклад, дисципліна «Манікюрна справа». Рольова гра на тему: «Nail-дизайн: підбір бажаної композиції». Слухачі по черзі виконують

роль то майстра, то клієнта та навчаються підбирати дизайн у відповідності до запиту споживача послуги.

Актуальність застосування технології ситуативного моделювання пояснюється тим, що в процесі виконання професійних обов'язків можуть виникнути ситуації підвищеної складності, з якими фахівець сфери послуг зіткнувся вперше. Таким чином, для успішного надання послуг, кваліфіковані робітники повинні використовувати певні алгоритми дій. Розглянутий метод безпосередньо і дозволяє напрацювати знання і правильно застосувати такі алгоритми. Ситуаційне моделювання засноване на імітації прийняття рішень як для ситуацій, що повсякденно зустрічаються, так і нестандартних, що вимагають швидких і імпровізаційних рішень. Відтворюючи різні ситуації, суб'єкти навчання набувають певних знань та вмінь, які допоможуть, у разі непередбачених обставин, не втратити контроль над собою та ситуацією.

Специфіка навчання на курсах підвищення кваліфікації фахівців сфери послуг у повній мірі може бути схарактеризована у процесі ситуативного моделювання.

Інноваційною технологією навчання є й *проектна технологія*, яка набула широкого використання в сучасному освітньому процесі. Проектне навчання має особистісно орієнтований характер, передбачає самостійну або групову діяльність здобувачів освіти, охоплює вирішення певної проблеми.

Навчання побудовано на основі практично-орієнтованої проектної діяльності слухачів, яке проходить за певним алгоритмом: 1етап – підготовчий: визначення теми, мети, завдань проекту та планування проектної діяльності; 2етап – змістовий: пошук та збір необхідної інформації, її аналіз; 3етап – практичний: підготовка проекту, поточний контроль, рефлексія; 4етап – презентація проекту, (демонстрація та захист проекту).

Перевагами даної технології для слухачів курсів підвищення кваліфікації є наступні: формування бізнес-знань, економічної та юридичної грамотності [10; 11]; розвиток креативного та критичного мислення; формування підприємницьких умінь; стимулювання самостійності, самонавчання,

самовиховання.

Іншими важливими факторами є: наявність поетапної системи навчання, організованого потоку постійно оновлюваної інформації, система контролю та самоконтролю. Базові принципи організації взаємодії у рамках цієї технології залежать від етапу освітнього процесу. На перших етапах в якості основного виділяється принцип спільної діяльності педагога та слухача, при подальшій роботі все більша роль відводиться самостійній діяльності слухача, відповідно і змінюється характер їхньої взаємодії.

Форми реалізації проектів у системі підвищення кваліфікації фахівців сфери послуг надзвичайно варіативні, залежать від складності теми та задуму її реалізації, умінь слухачів, спрямованості (творчої, аналітичної, дослідницької тощо). Найчастіше використовують такі форми: аналіз проблеми, публікація, технологія, відеофільм, довідник, макет тощо.

Проектні технології використовувалися нами у практичних центрах підвищення кваліфікації під час підготовки випускних дипломних робіт слухачів.

Наступною технологією, що використовується в процесі розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг, є *кейс-технологія (case-study)*. Як відомо, кейс-технологія поєднує елементи проблемно-орієнтованого навчання, інформаційно-комунікаційної технології й технології проблемно-орієнтованого навчання. Ми неодноразово стверджували на необхідності розвитку навичок підприємницької діяльності кваліфікованих робітників сфери послуг, й, як паралель, можна стверджувати, що дана технологія буде ефективною для формування й розвитку навичок вирішення виробничих завдань кваліфікованими робітниками сфери послуг.

З цією метою в процесі навчання ми застосовували метод кейс-стаді, що полягає у створенні гіпотетичних або реальних професійних ситуацій, для виходу з яких слухачі змушені діяти певним чином, вирішуючи завдання розподілу обов'язків між працівниками, виступаючи в якості експертів, обираючи можливі дії фахівця в тій чи іншій професійній ситуації, виявляючи

цим знання, отримані під час професійного навчання. В основу кейс-методу покладено положення концепції розвитку розумових здібностей особистості фахівця [5].

Кейс-технологія є методом активного проблемно-ситуаційного аналізу, відноситься до неігрових імітаційних методів навчання і найбільш повно відповідає вимогам контекстного підходу до навчання. Крім того, важливою особливістю цього методу є можливість його ефективної інтеграції з різними методами навчання, такими як моделювання, системний аналіз, проблемний метод, мозковий штурм, дискусія. Застосування кейс-технології з метою пошуку та обґрунтування найбільш ефективного вирішення проблеми передбачає об'єднання зусиль цілої групи слухачів, що забезпечує можливість розвитку таких особистісних якостей, як здатність працювати в команді, здатність вироблення єдиного рішення, відповідальність за спільно ухвалене рішення.

З методичної точки зору запропоновані кейси, що застосовувались в межах експериментальної методики, представляють собою спеціально підготовлений структурований навчальний матеріал, що містить опис запозиченої з реальної практики професійної ситуації. У ході дискусії у навчальній аудиторії відбувалося обговорення та аналіз запропонованої ситуації, внаслідок якого здійснювалася формалізація проблеми та вибір оптимального, нормативно-обґрунтованого рішення.

З метою підвищення навчального потенціалу даного методу слухачам було запропоновано професійні ситуації проблемного змісту з варіативними способами вирішення проблеми. На відміну від простих ситуацій, що потребують репродуктивного мислення, багатоваріантні проблемні ситуації є засобом активізації продуктивного мислення, розвиток якого є необхідною умовою професійної майстерності кваліфікованих робітників сфери послуг.

Переваги застосування кейс-технології для розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг у додатковій професійній освіті: формування практичних навичок розв'язання типових

професійних ситуацій; формування комунікативних умінь (ведення дискусії, захист власної думки); розвиток творчих, аналітичних здібностей та здатність до самоаналізу; вироблення у слухачів уміння працювати в команді та формувати спільні рішення.

Розвиток комунікативного компоненту професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг потребує особливої уваги. Зазначимо, що професії сфери послуг відносяться до типу професій «людина – людина». Для працівника контактної зони професійний успіх безпосередньо пов'язаний з володінням комунікативними навичками(навичками комунікації та спілкування), з умінями визначати та адекватно скеровувати професійні контакти з клієнтами, роботодавцями, колегами, підлеглими та потенційними партнерами. Таким чином, комунікативний компонент проявляється через уміння спілкуватися, налагоджувати стосунки, установлювати контакти.

Найбільш ефективними для розвитку комунікативного компоненту професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг, на наш погляд є такі інноваційні педагогічні технології: проблемного навчання, ситуативного моделювання, розвитку критичного мислення, інтерактивного навчання, інтегрованого навчання, мотивації успіхом, розвивального навчання, інформаційно-комунікаційних технологій. Про особливості застосування деяких педагогічних технологій мова йшла раніше, в контексті розвитку інших компонентів професійної компетентності фахівців індустрії краси. *Технологія інтерактивного навчання* є найбільш дієвою для розвитку комунікативного компоненту, оскільки відповідно до цієї технології домінантною є організація ефективної комунікації, в якій кваліфіковані робітники як учасники процесу багатосторонньої взаємодії стають більш мобільними, більш відкритими і активними. Така педагогічна інновація передбачає широке застосування діалогічних методів навчання.

Інформаційна грамотність і культура стали запорукою успішної професійної діяльності, інформаційні технології стають невід'ємною частиною життя сучасної людини. Професіонали, які володіють технологіями та

інформацією, мають новий стиль мислення, по-іншому підходять до оцінки проблеми, що виникла, до організації своєї діяльності. У контексті розвитку комунікативного компонента професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг серед ІКТН доцільно використовувати електронне та мобільне навчання.

Працівники професій типу «людина – людина», у т. ч. кваліфіковані робітники сфери послуг потребують ґрунтовних знань психології спілкування з клієнтами. З цією ціллю у межах діяльності Школи Beauty-майстерності передбачено проведення відповідного факультативного курсу.

Метою факультативу є сприяння ефективності процесів розвитку комунікативного компонента професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг, ознайомлення з основами комунікації, клієнтоорієнтованості, оволодінні знаннями і вміннями розв'язування конфліктів, вдосконаленню способів спілкування з клієнтами, моделювати та розв'язувати комунікативні ситуації на практиці.

У межах факультативу проводяться заняття комбінованого виду, виклад теоретичного матеріалу поєднується з тренінгами, рольовими та інтелектуальними іграми, екскурсіями, презентаціями проєктів тощо. Кожна тема програми містить теоретичну і практичну частину. Зокрема, теоретична частина передбачає використання інформаційних повідомлень/міні-лекцій, дискусій зі слухачами. Практична частина об'єднує роботу в малих групах, парах, моделювання та аналіз ситуацій, перегляд та обговорення відеороликів, мозкові штурми, метод керованої фантазії, рольові ігри тощо.

Важливою умовою розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг є участь у заходах фахового спрямування (четверта педагогічна умова). Безумовно, відпрацювання професійних навичок – головна умова професійного розвитку. З цією метою для працівників сфери послуг передбачена низка заходів, що включає проведення тренінгів, майстер-класів, семінарів тощо.

Участь в подібних заходах сприяє розвитку професіоналізму,

інноваційності, креативності. До прикладу, тематикою таких семінарів для перукарів є: «Сучасні техніки чоловічих стрижок»; «Рельєфне фарбування»; «Процедури відновлення структури волосся»; «Прогресивні техніки фарбування волосся»; «Комерційні зачіски. Форма, силует, структура»; «Можливості при роботі з камуфлюючими засобами для волосся» та ін..

Майстер-класи є одним із найефективніших способів навчання дорослих учнів, слухачів курсів підвищення кваліфікації. Майстер-клас зазвичай проводить вчитель-майстер, який має професійний авторитет. Він передає знання, майстерність, досвід шляхом прямого та коментованого показу прийомів роботи.

Завершення навчального курсу у практичних центрах підвищення кваліфікації відбувається публічною презентацією «Портфоліо майстерності фахівця сфери послуг».

Процес удосконалення професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг в контексті **неформальної неперервної професійної освіти** відбувається засобами *технології корпоративного навчання*.

Корпоративне навчання у форматі додаткової професійної освіти є сукупністю процесів неформального професійного навчання, які ініціюються, систематизуються, управляються та контролюються самою організацією. Корпоративне навчання – це динамічний процес поширення знань та інформації щодо вирішення виробничих проблем, у ході якого співробітники організації отримують та застосовують у роботі отримані знання та практичні навички, що дозволяють їм успішніше та ефективніше адаптуватися до змін зовнішнього середовища, виробляючи при цьому нові моделі професійної діяльності, що створюють конкурентну перевагу даної організації.

Суть корпоративного навчання полягає не у простому підвищенні кваліфікації співробітників, а у нарощуванні потенціалу гнучкості, мінливості, адаптивності. Реалізація програм корпоративного навчання співробітників та персоналу дозволяє підтримувати рівень компетенцій працівників, необхідний для забезпечення конкурентоспроможності організації на ринку товарів та

послуг, та навчати з випередженням, орієнтуючись на зміни у зовнішньому середовищі.

Завдання корпоративного навчання – підтримати тих, хто поділяє корпоративні цінності та готовий розвиватися, керуючись базовими принципами: навчання підпорядковується цілям організації; цілісний та послідовний підхід до навчання замість нерегулярних та не пов'язаних між собою навчальних заходів; відповідальність за ефективність навчання лежить не лише на фахівцях по ньому, а й на самих здобувачах освіти, їхніх керівниках, керівництві; оцінка навчання ведеться постійно із застосуванням усіх необхідних для цього технологій; навчання організовано так, щоб воно було цільовим, системним, своєчасним та доступним для всіх, кому це необхідно; функціонує єдина система навчання, яка спонукає співробітників до спільної роботи.

Загальною тенденцією, яку сьогодні слід зазначити, говорячи про навчання персоналу, є все більший наголос на використання методів активного навчання та на розвиток у ході навчання у слухачів навичок ефективної професійної діяльності. У процесі корпоративного навчання виокремлюють наступні форми підготовки:

Навчання на робочому місці у процесі роботи (*on the job training*). Форма підготовки, що забезпечує тісний зв'язок безпосередньо з процесом діяльності працівника. Дана форма спрямована на підвищення рівня компетентності співробітника без відриву від його професійної діяльності через безперервну практику та взаємодію з досвідченим працівником. Ця форма заснована на пред'явленні завдань, що ускладнюються, направлено на набуття досвіду, виробничого інструктажу, ротації, використання працівника як асистента, делегування повноважень – функцій та відповідальності. Існують різноманітні методи навчання працівників на робочих місцях (додаток 7): баддинг; шедуінг; секондмент (*secondment*); наставництво (*mentoring*); коучинг (*coaching*); тьюторство (*tutoring*); тренінги; модульне навчання; дистанційне навчання; програмоване/комп'ютерне навчання; групові обговорення (дискусії); ділові та

рольові ігри; рольове моделювання; розбір практичних ситуацій. Всі ці методи спрямовані на взаємодію досвідченішого співробітника з менш досвідченим співробітником і відрізняються акцентами в навчанні. Іноді в рамках організаційного навчання можуть використовуватись елементи дистанційних курсів, відеоматеріали, вебінари.

Навчання з відривом від роботи (*off the job training*). Ця форма реалізується так: навчання на території освітнього комплексу, яке здійснюється внутрішніми фахівцями; навчання на території освітнього комплексу, яке здійснюється зовнішніми, запрошеними експертами (фахівцями).

Сучасний розвиток корпоративного навчання характеризується інтеграцією зовнішніх та внутрішніх ресурсів навчання. У зв'язку з різноманітністю форм організації сучасного корпоративного навчання слід наголосити на його ключовій особливості – єдиній системі управління знаннями, яка інтегрує внутрішні та зовнішні ресурси для організації корпоративного навчання.

Самоосвіта як одна з форм *інформальної освіти* у загальній структурі *неперервної освіти* є невід'ємним та природним засобом збагачення професійного та творчого потенціалу особистості, процесу удосконалення професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг. Самоосвіта, як стверджує Б. Корольов в «Енциклопедії освіти», – це «... самостійна пізнавальна діяльність людини, спрямована на досягнення певних особистісно-значущих освітніх цілей; ... є умовою розвитку, самоствердження, та самореалізації особистості і складовою навчання її протягом життя» [4, с. 798]. Зважаючи на зазначене, домінантною формою розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг у експериментальній методиці розвитку досліджуваного феномена визначена самоосвіта.

Основною особливістю спроектованої експериментальної методики самоосвітньої діяльності є її певна технологічність, поетапність. У процесі експериментальної роботи з розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг у додатковій професійній освіті було

виокремлено етапи розвитку самоосвітньої діяльності на основі логічно взаємопов'язаних дій:

1 етап –адаптаційний. Усвідомлення особистістю потреби у знаннях, важливості професійного самовдосконалення, визначення мети і завдань самоосвіти, визнання власних можливостей щодо самоосвіти.

2 етап – накопичення суб'єктивного досвіду. Діяльність особистості з самостійного набуття знань, спрямовану на задоволення пізнавальної потреби: а) планування процесу самоосвіти, програми самоосвіти; б) визначення засобів та способів самоосвіти; в) безпосередня діяльність особи з самостійного придбання знань.

Зокрема, на цьому етапі (в міжсесійний період підвищення кваліфікації) важливим є супровід фахівців сфери послуг (поради щодо організації власного часу за правилами тайм-менеджменту, формування вольових якостей, умінь працювати з інформацією, розвитку інтелектуальних здібностей тощо).

3 етап –рефлексивний. Оцінювання результатів діяльності, самоконтроль; визначення нових цілей [13].

У контексті інформальної освіти самоосвіта кваліфікованих робітників сфери послуг з розвитку професійної компетентності відбувається засобами конкурсів фахової майстерності, опрацювання професійних видань, публікацій ЗМІ, участі у спільнотах професійних груп в соціальних мережах, сайтах. Самоосвіта і самонавчання особистості сьогодні, як і раніше, відбувається індивідуально, у взаємодії різного роду колективах і спільнотах людей (причому ця взаємодія не обмежена ні в географічно-просторовій області, ні в часовому аспекті), де індивід виконує певну роль і має певний статус. Процес самоосвіти завдяки обміну думками та досвідом між учасниками, (а не ведучим та аудиторією) супроводжує і будь-який захід освіти дорослих (тренінг, семінар, майстер-клас тощо). Останнім часом додалася потужна нова можливість – самоосвіта за допомогою комп'ютерних технологій та Інтернету. Нині спостерігається розширення можливостей, збільшення ефективності самоосвіти завдяки спілкуванню людей (у тому числі через Інтернет),

створенню мереж, зміні обстановки, зміні оточення за допомогою нових знайомств та спілкування завдяки розширенню резервів мобільності. Особливу роль відіграють в освіті різні форми дистанційної освіти. На сьогоднішній день можна стверджувати, що дистанційна освіта є одним із проявів самоосвіти, оскільки знаходиться в повній залежності від волі здобувача освіти. Результатом експериментальних досліджень стала констатація того, що ефективній самоосвіті сприяють педагогічні технології, які інтенсивно розвивають професійний і пізнавальний інтерес кваліфікованих робітників, активізують процеси засвоєння і продуктивного застосування знань, розвивають здатність мислити креативно, творчо. У процесі розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг у цьому плані найбільш ефективними виявилися такі педагогічні технології, як: інформаційно-комунікаційні технології, кейс-метод, технологія навчального проєктування, імітаційні ігри, тренінги та ін. Для індивідуальної самоосвітньої діяльності фахівця сфери послуг, спрямованої на підвищення рівня професійної компетентності актуальним являється їхня участь у конкурсних заходах з фахової майстерності. Це ефективна форма демонстрації професійних здатностей щодо ефективних прийомів обслуговування нової техніки, впровадження передових методів праці, застосування прогресивних технологій.

Висновки. Отже, для розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників у процесі курсової підготовки в навчальних центрах підприємств сфери послуг слід педагогічно грамотно побудувати систему методів, форм, технологій навчання, щоб ця система планомірно, перманентно виводила слухачів на вищі, творчі рівні володіння знаннями, вміннями. Пропонована методика розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників у процесі курсової підготовки в навчальних центрах підприємств сфери послуг застосовується для перманентного набування працівниками здатностей здійснення професійної діяльності від репродуктивно-виконавчих до інноваційно-творчих дій засобами як узвичаєних, усталених у педагогічній практиці методик, так і інноваційними педагогічними технологіями, вибір яких

оптимізується цілями і завданнями навчання на певному етапі, зокрема: технологія навчального проєктування; тренінгові технології; проблемне навчання; імітаційно-ігрове навчання; портфоліо; кейс-технології; ІТ-технології; технологія дистанційного та змішаного навчання; інтерактивні технології навчання; форми Інтернет-самоосвіти тощо.

Експериментальна методика має забезпечувати обґрунтовані педагогічні умови та цілісно розвивати визначені складники професійної компетентності кваліфікованих робітників сфери послуг – ціннісно-мотиваційний, інноваційно-когнітивний, технологічно-діяльнісний, комунікативний та особистісно-рефлексивний компоненти. У процесі дослідження виявлено методи і методики, найбільш ефективні для розвитку професійної компетентності фахівців індустрії краси.

Подальші матеріали будуть присвячені аспектам експериментальної перевірки методики цілеспрямованого розвитку професійної компетентності кваліфікованих робітників у процесі курсової підготовки в навчальних центрах підприємств сфери послуг.

Література

1. Аніщенко В. М. Дистанційне навчання кваліфікованих робітників в умовах виробництва / За ред. Г. І. Лук'яненко. К.: ІПТОНАПН України. – 2015. – 217 с.
2. Артюшина М. В. Методи і прийоми мотивування і стимулювання навчальної діяльності студентів. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. – 2013. – Вип. 3. – С. 28–30.
3. Богоніс О.М. Формування економічної компетентності майбутніх молодших спеціалістів готельного та ресторанного сервісу у професійному коледжі: дис....канд. пед. наук : 13.00.04. – Київ, 2018. – 322с.
4. Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України ; головний ред. В.Г. Кремень. Київ: Юрінком Інтер.– 2008. –1040 с.

5. Застосування особистісно-розвивальних педагогічних технологій у підготовці майбутніх кваліфікованих робітників (методичні рекомендації для педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів, працівників науково-навчально-методичних центрів (кабінетів) професійно-технічної освіти МОН України) / М. В. Артюшина, Я. Ю. Білоконь, І. Б. Дремова, О. Б. Кошук, І. А. Мося, Т. М. Пащенко, Г. М. Романова; за ред. Г. М. Романової. Київ : Ін-т проф.-тех. освіти НАПН України.– 2014. –132 с.

6. Малафійк І.В. Дидактика. Навчальний посібник для студентів та вчителів. Рівне: РДГУ.–2004. – 470 с.

7. Про освіту: Закон України від 05.09.2017 р. № 2145-VIII. Відомості Верховної Ради (ВВР). 2017. № 38–39. Ст. 380. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

8. Радкевич, В. О. Концептуальні підходи до розвитку професійної освіти в Україні. Управління якістю професійної освіти: зб. наук. пр.–Донецьк: ТОВ" Лебідь, 2007, 129-132.

9. Радкевич, В. О. Професійна компетентність—складова професійної культури. Педагогічна і психологічна науки в Україні: зб. наук. пр, 2012, 5: 63-73.

10. Радкевич, О. П. До розуміння персональної інформації та персональних даних. In: Інформаційні технології в глобальному управлінні: Матеріали наук. практ. конф. 2011. <https://lib.iitta.gov.ua/11288/>

11. Радкевич, О. П. Розвиток правової компетентності педагогічних працівників професійно-технічних навчальних закладів. 2015. <https://lib.iitta.gov.ua/11288/>

12. Руденко Л. А. Формування комунікативної культури майбутніх фахівців сфери обслуговування у професійно-технічних навчальних закладах: монографія. Львів : Піраміда. – 2015. – 342 с.

13. Самопроекування особистості у дискурсивному просторі: монографія / Н.В. Чепелева, М.Л. Смульсон, С.Ю. Рудницька, О.В. Зазимко, та ін.; за ред. Н.В. Чепелевої. Київ. Педагогічна думка. – 2016. –170 с.

14. Сидорчук Н.Г. Развитие акмеологической науки как одна из условий повышения качества образования. Инновации в образовании: интеграция науки и практики: сборник научно-методических работ / за ред. О.А. Дубасенюк. – Житомир : Вид-во ЖДУ им. И. Франка. – 2014. – С. 321-335.

15. Скорик Т. В. Образование в продолжении жизни в контексте евроинтеграционных процессов. *Вестник Черниговского национального педагогического университета. Серия : Педагогические науки.* – 2016. – Вып. 135. – С. 232-235.

Онищенко Алла Петровна,
директор Учебного центра «Партнер+»
Киев

МЕТОДИКА РАЗВИТИЯ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ КВАЛИФИЦИРОВАННЫХ РАБОТНИКОВ В ПРОЦЕССЕ КУРСОВОЙ ПОДГОТОВКИ В УЧЕБНЫХ ЦЕНТРАХ ПРЕДПРИЯТИЙ СФЕРЫ УСЛУГ

Аннотация. Статья посвящена обоснованию методики развития профессиональной компетентности квалифицированных рабочих в процессе курсовой подготовки в учебных центрах предприятий сферы услуг.

В процессе исследования был сделан вывод, что для того чтобы содержание образовательных компонентов процесса повышения квалификации квалифицированных рабочих сферы услуг стало источником развития профессиональной компетентности данных специалистов, следует педагогически грамотно построить систему методов, форм, технологий обучения, чтобы эта система планомерно, перманентно выводила слушателей на высшие, творческие уровни владения знаниями, умениями. Акцентируется внимание на аспектах предлагаемой методики развития профессиональной компетентности квалифицированных рабочих в процессе курсовой подготовки в учебных центрах предприятий сферы услуг, применяемой для перманентного приобретения работниками способностей осуществления профессиональной деятельности от репродуктивно-исполнительных до инновационно-творческих действий средствами как принятых, обычных, так и инновационных педагогических технологий, выбор которых оптимизируется целями и задачами обучения на определенном этапе, в частности: технология учебного проектирования; тренинговые технологии; проблемное обучение; имитационно-игровое обучение; портфолио; кейс-технологии; ИТ-технологии; технология дистанционного и смешанного обучения; интерактивные технологии обучения; формы Интернет-самообразования и т.д.

Отмечено, что экспериментальная методика должна обеспечивать обоснованные педагогические условия и целостно развивать определенные составляющие профессиональной компетентности квалифицированных рабочих – ценностно-мотивационный, инновационно-когнитивный, технологически-деятельностный, коммуникативный и личностно-рефлексивный компоненты. Выявлены методы и методики, наиболее эффективные для развития профессиональной компетентности специалистов индустрии красоты.

Ключевые слова: профессиональная компетентность; квалифицированный рабочий; сфера услуг; непрерывное профессиональное образование; методика; система методов, форм, технологий обучения.

Onyschenko Alla,
director of the «Partner+» Training Center
Kyiv

PROFESSIONAL COMPETENCE DEVELOPMENT METHODOLOGY OF QUALIFIED WORKERS IN THE PROCESS OF COURSE PREPARATION IN EDUCATIONAL CENTERS OF ENTERPRISES IN THE SERVICE FIELD

Abstract. The article is devoted to the substantiation of the methodology for the development of professional competence of qualified workers in the process of course training in training centers of enterprises in the service sector.

In the process of the research, it was concluded that in order for the content of the educational components of the process of improving the qualifications of qualified workers in the service sector to become a source of the development of the professional competence of these specialists, it is necessary to pedagogically competently build a system of methods, forms, and technologies of learning, so that this system systematically and permanently leads students to higher, creative levels of knowledge and skills. Attention is focused on the aspects of the proposed methodology for the development of professional competence of qualified workers in the process of course training in the training centers of enterprises in the service sector, which is used for the permanent acquisition by employees of the abilities to carry out professional activities from reproductive-executive to innovative-creative means of action as usual methods established in pedagogical practice, as well as innovative pedagogical technologies, the choice of which is optimized by the goals and objectives of training at a certain stage, in particular: educational design technology; training technologies; problem-based learning; simulation-game learning; portfolio; case technologies; IT technologies; distance and mixed learning technology; interactive learning technologies; forms of Internet self-education, etc.

It is noted that the experimental method should provide reasonable pedagogical conditions and holistically develop the defined components of the professional competence of qualified workers - value-motivational, innovative-cognitive, technological-active, communicative and personal-reflective components. The methods and techniques most effective for the development of the professional competence of beauty industry specialists have been identified.

Keywords: professional competence; skilled worker; Service Industries; continuous professional education; method; system of methods, forms, technologies of education.